

A hajléktalankérdés rendészeti aspektusai

KISS Róbert

Tanulmányomban a hajléktalan életmódot folytató személyekkel szembeni intézkedési lehetőségekkel összefüggő kérdésekre keresem a választ. A téma feldolgozása során a megelőző kodifikációs törekvéseken keresztül eljutunk az Alkotmánybíróság döntéséig, valamint az Alaptörvény negyedik módosításáig és az új jogszabályi környezetbe beillesztett szabálysértési tényállások deklarálásáig. Az egyes kérdéscsoportok elemzését követően megfontolásra érdemes megoldási javaslatok is olvashatók a gyakorlati szakember szemszögéből.

Szükséges-e a rendészeti területen tevékenykedőknek foglalkozni a hajlék nélkül élő emberekkel? Az Alaptörvényben¹ deklarált rendészeti alapfeladatok kiterjednek-e egy osztársadalmi probléma kezeléséből eredő általános feladatstruktúra végrehajtására? Megfelelő-e az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv személyi szabadság korlátozásához nem kötődő igazoltatási gyakorlata? Szükséges-e rendészeti tárgyú szankcionatív intézkedéseket foganatosítani a hajléktalankérdés kapcsán? Elégésesek voltak a kodifikációs törekvések a tipikusan a hajléktalan életmódot folytató személyek által elkövetett jogszabálysértő magatartások elleni szankcionatív eljárások kidolgozására? A fenti hipotéziseken túl még számtalan nyitott kérdés megfogalmazása lehetséges e tárgykör kifejtése kapcsán. Látható, hogy a rendészeti terület – sok más szakterülettel együtt – nem tekintheti különállónak magát a hajléktalankérdés megoldásában. Tanulmányomban ezen kérdésekre keresem a választ.

Közel húsz éve az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervnél teljesíték szolgálatot. Részt vettem azon kodifikációs folyamatok véleményezésében, amelyek az AB-döntést megelőzően a rendvédelmi szervek² rendészeti szolgálati ágaihoz sorolt feladatokat deklarálták. Minden évben, a téli (extrém) időjárás viszonyok eljövételével – a karitatív szervezetekkel együttműködve – azon dolgozunk, hogy egyetlen hajléktalan személy se fagyjon meg közterületeinken. Részt vettem az AB-döntés meghozatalát követő, illetve az Alaptörvény negyedik módosítása utáni feladatrendszer kidolgozásában. Tevékenységemmel megkíséreltem elősegíteni a rendőrség igazoltatási gyakorlatának felülvizsgálatát, véleményeztem az erre irányuló, jogvédő szervezetek által támasztott lehetséges alternatívákat. Hiszem, hogy egy hajléktalan emberrel szembeni rendészeti tárgyú intézkedés alapvető célja a segítségnyújtás, amely nem feltételezi a személyi szabadság korlátozását és a szankcionatív jellegű eljárások előtérbe helyezését. Ennek kidomborítását tűztem ki célul tanulmányom készítése során.

1 Magyarország Alaptörvénye

2 2010. évi XLIII. törvény 1. § (5) bekezdése

Definiálható-e a „hajléktalan” kifejezés jogi és szociológiai értelemben?

A jelenlegi jogszabályi és közjogi szervezetszabályozói háttér ismeretében kijelenthető, hogy a „hajléktalan” fogalomnak egy jogi definíciója ismert, amelyet felbonthatunk egy ellátási szemléletű, valamint egy igazgatási szemléletű meghatározásra. A „hajléktalan” fogalmának jogi terminológiáját a szociális igazgatásról és a szociális ellátásról szóló törvény³ határozza meg, amely szerint hajléktalan az, aki bejelentett lakcímmel nem rendelkezik, kivéve, ha a bejelentett lakcíme a hajléktalan szállás, valamint éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti.

A jogi definíció fogalomkörnyezete azonban nem ad kimerítő megoldást a hajléktalan személy behatárolására. Nyilvánvalóan nem mindenki hajléktalan, aki éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti, vagyis valamilyen külső, nem definiálható ok következtében „nem megoldott” a fedél alatt történő tartózkodása. A lakhatás és a tartózkodás közötti különbségtétel prioritást élvez, ugyanis az életvitelszerűség egy-egy átmulatott éjszakát követő közterületen történő alvástól még nem jelenik meg, így ezen személyek esetében hajléktalanságról sem beszélhetünk. Kiemelt szerepet kell tulajdonítanunk annak a ténynek is, hogy a hajléktalan személy – néhány esettől eltekintve – nem önmaga választotta a „fedélnélküliséget”. A hajléktalanság lényegében egy kényszeredett közterületen való tartózkodást jelent, amely a mindennapi életvitel tekintetében hordozza az utcán élest. A hajléktalan ember tehát a jelenlegi jogszabályi és közjogi szervezetszabályozói környezetben megfogalmazott jogi terminológia szerint hajléktalan „életmódot” folytató személy.

Képesek vagyunk-e definiálni a „hajléktalan” kifejezést?

Nincs igazán konszenzus a kutatók, szociálpolitikusok és szociális munkások körében azzal kapcsolatban, kit is tekintenek hajléktalannak. Az adott definíciónak pedig komoly következményei vannak, mind a csoportba tartozók számának meghatározásakor, mind a helyi vagy a nagyobb régiókat érintő politikai döntések meghozatalakor. Angolul „homeless” a hajléktalan, azaz olyasvalaki, akinek nincs otthona. Németül azonban „Obdachlos”, azaz olyasvalaki, akinek nincs fedél a feje felett. Ha a „hajlék” fogalmát az „otthon” fogalmával bővítjük, még nagyobb definíciós zűrzavart hozunk létre. Hiszen az otthon nem pusztán fedél a fejünk fölött, ennél biztosan több. Benne foglaltatik az a társas mező is, ahová el lehet bújni – egyedül, vagy azokkal, akiket ide beengedünk. Magyarul a „hajléktalan” kifejezés terjedt el.⁴

Amennyiben a szociológiai megközelítéssel élünk, a „fedélnélküliséget” mint társadalmi jelenséget, és nem mint jogi terminust kell alkalmaznunk, amelyben az adott személy nem képes lakhatást biztosítani sem magának, sem családjának. A „hajléktalan” terminusra kimerítő leírást ad Szoboszlai Katalin PhD-disszertációjában, amely

3 1993. évi III. törvény 4. § (2) és (3) bekezdése

4 Pik (1995) 60.

szerint: „A hajléktalanság sokrétű fogalom, amibe a saját lakással nem rendelkező, de lakásban élő otthontalan éppúgy beletartozik, mint a lakhatásból kikerültek, akik intézményben, menedékhelyen vagy közterületen alszanak éjszakánként.”⁵ A definíció további értelmezése adhat választ a szociológiai megközelítésre, amely szerint: „A meghatározásból kitűnik, hogy a lakásból való eltávolodással a biztonság meggyengül és az életesélyek jelentősen rosszabbak, mint a lakásban élőkénél.”⁶

Az AB-döntést megelőző kodifikációs törekvések a hajléktalankérdés rendészeti tárgyú kezelésére

Az Alkotmánybíróság megsemmisítő döntését megelőző időszakban is számos, rendészeti tárgyú, szankcionatív jellegű intézkedési lehetőségeket hordozó kodifikációs folyamat volt, amelynek egyes elemeit az alábbiakban ismertetem.

A közterületek rendeltetésétől eltérő használatát szabálysértéssé nyilvánító önkormányzati rendeletek kodifikációs eljárása, majd az azt követő intézkedések

Az Országgyűlés Ifjúsági, szociális, családügyi és lakhatási bizottságának Lakhatási albizottsága által kezdeményezett, a közterületek rendeltetésétől eltérő használatát szabálysértéssé nyilvánító önkormányzati rendeletek végrehajtásának eredményeiről szóló konzultációval kapcsolatban a rendőri tapasztalatok görcső alá kerültek. A kormány a közforgalom számára megnyitott magánterületeken (aluljárókban), valamint a turisztikai szempontból frekvenciált közterületeken élő, hajléktalan életmódot folytató személyekkel szembeni intézkedések és szankciók jogszabályi háttérének kidolgozása érdekében 2010. decemberében életre hívta „A rend és remény programja” elnevezésű munkabizottságot (a továbbiakban: munkabizottság), amelynek munkájába az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szerv is delegált tagokat.

A munkabizottság a szociális ellátórendszer tevékenységének feltérképezését követően kidolgozta az úgynevezett „eltérítés” menetrendjét, amelynek során a hajléktalan életmódot folytató személy lakhatásának biztosítása és munkához jutásának elősegítése érdekében „túlélőpontok” kerültek kijelölésre. Ezzel párhuzamosan – Budapest tekintetében – a fővárosi közterületek használatáról és a közterületek rendjéről szóló fővárosi rendelet,⁷ illetve a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről szóló fővárosi rendelet⁸ normatív szabályozásának módosítása – a munkabizottság által javasoltak szerint – megtörtént.

A jogszabályi változások hatálybalépését követően a közterületen szolgálatot teljesítő rendőri állomány jogszerűen és szakszerűen tudott fellépni az olyan, hajléktalan életmódot folytató személyekkel szemben, akik a rendeltetészerű használatától eltérő

5 Szoboszlai (2009) 12.

6 Uo.

7 59/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendelet

8 60/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendelet

módon vették igénybe a közterületet. Maga a jogszabály megalkotása önmagában nem volt elegendő a hajléktalankérdés kezelésére, így az „eltérítés” menetrendjének kialakításában a munkabizottság együttműködött a szociális ellátó szervezetekkel. A rendőri intézkedések eredményeképpen a fővárosban élő, „eltérítéssel érintett” hajléktalan személyek csaknem *kilencven százalékát* sikerült emberhez méltó életkörülményekhez juttatni. Mindazonáltal a hajléktalan személyek közel *tíz százaléká* semmilyen együttműködésre nem volt hajlandó, azonban a rendőri intézkedéseket követően a fővárosi aluljárókat elhagyták.

A biztonsági intézkedések kiszélesítésére irányuló elvi elgondolások, a biztonsági intézkedés mint a segítségnyújtás egyik intézménye

A „fedél nélküli” emberekkel kapcsolatos intézkedési lehetőségek korábbi vizsgálata során megállapítható volt, hogy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervnek jogszabályokból eredő feladatkörén túlmutat a hajléktalan életmódot folytató személyek közterületi tartózkodásának kérdéskörével kapcsolatos rendőri fellépés, ezért az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő, hajléktalan életmódot folytató személy védelme érdekében szükséges volt a rendőrség szervezeti törvényében⁹ történő további jogi felhatalmazás megteremtése. A kialakított álláspont szerint a közterületen tartózkodó – jogellenes cselekményt egyébként el nem követő – hajléktalan személyekkel szembeni hatékony intézkedések megteremtése érdekében szükséges volt az Rtv. biztonsági intézkedésekre vonatkozó 37. §-ának kiegészítése. Megfontolás tárgyává tették az Rtv. 37. §-ában egy új, e) pontként beiktatott rendelkezés kodifikációját, vagy a szöveg külön, (2) bekezdésként történő elhelyezését a jogszabályban. Egyes vélekedők szerint a kiegészítő rendelkezés ilyen módon történő rögzítése hatékonyabban szolgálta volna az elérni kívánt törvényes célt (vagyis a hajléktalan életmódot folytató személy életének, testi épségének, egészségének védelmét), mert az új szabályozással – a meglévőkkel ellentétben – nem az önmagát vagy más személyt veszélyeztető állapotban lévő hajléktalan személlyel szembeni személyi szabadságot korlátozó intézkedés jogi háttérét kívánta a jogalkotó megteremtteni.

A kodifikációs törekvések végül is nem jelentek meg az Rtv. biztonsági intézkedései között. A rendőrség szervezeti törvényében megfogalmazott, jelenleg hatályos biztonsági intézkedés¹⁰ *kizárólag szűk keretek között ad lehetőséget* a hajléktalanokkal szembeni rendőri intézkedések lefolytatására. Eszerint a rendőr az önveszélyes állapot, vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében *jogosult intézkedni* az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatra, egészségügyi intézetbe történő szállítására. Amennyiben – ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja – az önveszélyes állapotban

9 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.)

10 Rtv. 37. § b) pontja

lévő személy közterületen vagy nyilvános helyen magatehetetlen,¹¹ önkívületi,¹² illetve erősen ittas vagy bódult állapotban van, a rendőrnek lehetősége van ezen személyekkel szemben az Rtv. 37. § d) pontja alapján biztonsági intézkedésként személyi szabadság korlátozását foganatosítani.

Mint látható, a biztonsági intézkedés a rendőri intézkedési kötelezettségből, az arányosság követelményéből, az eljárás szükségességéből és indokoltságából, valamint az Rtv. szerinti jog- és szakszerűségből levezethető személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés. A biztonsági intézkedés alapja az *a segítségnyújtási kötelezettség*, amely megjelenik az Rtv.-ben,¹³ amely szerint a rendőrség nemcsak védelmet és oltalmat nyújt a rászorulóknak, hanem tiszteletben tartja és óvja az emberi méltóságot és az állampolgárok jogait.

A szabálysértési tényállások egységesítése és egy új szankció bevezetési lehetőségének elgondolása

A korábbi kodifikációs folyamatok egyik további vívmányaként megfontolásra került az 59/1995. (X. 20.) Föv. Kgy. rendelet 15/B. § (1) bekezdésében meghatározott tényállásnak a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 146/A. §-ába (a továbbiakban: Sztv.) történő áthelyezése. A szabálysértési deliktum ez irányú áthelyezése képezte volna az alapját az Sztv. 146/A. § szerinti, ismételten megvalósuló tényállási elemek megjelenítésére és szankcionálására. Ezzel egyidejűleg a 146/A. § (2) bekezdésének módosítása vált szükségessé, mivel annak szövegezése nem volt alkalmas az ismétlődés megállapítására. Az elemzés során kialakított szövegszerű javaslatba a szabálysértés első alkalommal történő elkövetése esetére a jelenleg kiszabható szankcióval (pénzbírsággal) szemben kötelező rehabilitációs program bevezetése került, így e tekintetben az Sztv. szankciórendszerre vonatkozó 13. §-ának kiegészítése is szükséges lett volna.

Az eljárás lefolytatására vonatkozó illetékességi szabályok módosítása

A rendészeti tárgyú intézkedések végrehajtásának előfeltétele abban áll, hogy az eljárások lefolytatására minden esetben rendelkezünk olyan eljárási renddel és szakképzett apparátussal, amellyel az intézkedések elérhetik a céljaikat. A szabálysértési tényállások egységesítése, valamint az új típusú szankció bevezetése abban az esetben adhatt volna megnyugtató választ, amennyiben alapvetően egy önkormányzat kijelölése megtörtént volna a szabálysértési eljárások azonnali lefolytatására Budapest területén. A területi alapú illetékesség ez irányú szegmense kizárólag az Szt. 38. § (2) bekezdésének módosításával valósulhatott volna meg. A módosítás eredményeképpen az Sztv. 166. §-ában kizárólagos felhatalmazó rendelkezés megalkotására lett volna szükség,

11 Magatehetetlennek kell tekinteni azt a személyt, aki mások segítségnyújtására szorul, nem cselekvőképés, így nem képes jogai érvényesítésére.

12 Önkívületi állapotúnak kell tekinteni azt a személyt, aki az eszméletét elvesztette, vagy a tudat elhomályosodásáig felizgatta magát.

13 Rtv. 2. § (1) bekezdése

amelyben felhatalmazást kap a kormány, hogy rendeletben jelölje ki a kizárólagos hatáskörrel rendelkező önkormányzatok körét (ez az alkotmánybírósági döntést követő alaptörvény-módosítással meg is valósult).

Az alkotmánybírósági döntés

A korábbi szankcionatív jellegű rendészeti tárgyú intézkedési lehetőségek teljes tárházát megsemmisítette az Alkotmánybíróság 2012 őszén. Az Alkotmánybíróság 2012. november 12-én hozott, II/1477/2012. számú határozatának (a továbbiakban: AB-határozat) 1. pontjában megfogalmazottak szerint alkotmányellenes a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 186. §-ában megfogalmazott „Közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának megszegése” szabálysértési tényállás, amelyet megsemmisített. Az AB-határozat 2. pontjának értelmében alkotmányellenes a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 51. § (4) bekezdése, valamint 143. § (4) bekezdésének e) pontja, amely szerint a jogszabály már nem enged lehetőséget az önkormányzatok részére, hogy a pénzbírsággal sújtható közösségellenes magatartásokat meghatározza.

Az AB-határozat kihirdetését követően a közösségi médiumok oldalain információáradat indult a döntés háttérének publikálására: „Az első két ügyben Szabó Máté, az alapvető jogok biztosa kérte az Alkotmánybíróság vizsgálatát. Az Ab megállapította, összeegyeztethetetlen az alaptörvényben szabályozott emberi méltóság védelmével, ha az állam önmagában azt bünteti, hogy valaki kényszerűségből a közterületen él. A hajléktalanság szociális probléma, amit az államnak a szociális igazgatás, a szociális ellátás eszközeivel és nem büntetéssel kell kezelnie – közölte a testület a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló, az Országgyűlés által tavaly december végén elfogadott törvény utólagos normakontrollja kapcsán. Az Alkotmánybíróság szerint sem a hajléktalanközpontok a közterületekről való eltávolítása, sem a szociális ellátások igénybevételére való ösztönzése nem tekinthető olyan alkotmányos indoknak, amely megalapozná a hajléktalanközpontok közterületen élésének szabálysértéssé nyilvánítását.”¹⁴

Természetesen a korábbi intézkedési lehetőségekből kiindulva kijelenthető, hogy a közterület életvitelszerű használatára vonatkozó szabálysértési tényállás megsemmisítése, valamint a közterület használatával összefüggő rendelkezések megsértőivel szembeni intézkedések foganatosításának korlátozása közbiztonsági deficitet hordozhatott volna, azonban a hatályos jogszabályi és közjogi szervezetszabályozói háttér szűk körben lehetőséget teremtett a rendészeti tárgyú biztonsági intézkedések foganatosítására. Nyilván nem lehet eltekinteni attól sem, hogy e képlékeny és változó környezetben a rendőrség eljáró tagjának lehetnek hiányos ismeretei, s ez következteléséhez is vezethet egy-egy helyszíni eljárás foganatosításakor, így egyben további deficitforrásként szolgálhat.

¹⁴ www.galamuscsoport.hu/tartalom/cikk/174065

Az Alaptörvény módosításának hatása a rendészeti tevékenységre

Magyarország Országgyűlése 2013. március 11-én fogadta el az Alaptörvény¹⁵ negyedik módosítását,¹⁶ amely lehetőséget teremt arra, hogy az Országgyűlés a jogellenes közterületi tartózkodással kapcsolatos szabályokat rendezze. Az emberhez méltó lakhatás feltételeinek megteremtését az állam és a helyi önkormányzatok segítik valamennyi hajlék nélkül élő személy esetében. Az Alaptörvény negyedik módosítása rögzíti továbbá, hogy a törvény vagy a helyi önkormányzat rendelete a közrend, a közbiztonság, a közegészség és a kulturális értékek védelme érdekében a közterület meghatározott részére vonatkozóan jogellenessé minősítheti az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodást.

Az Alaptörvény garanciális szabályaira figyelemmel a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 179/A. §-a szabálysértésként definiálja az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértését. Az Alaptörvény negyedik módosítására a rendeleti szintű jogszabály-előkészítés is megkezdődött, mivel a jogalkotónak elegendő kellett tennie a Szabs. tv. 179/A §-ában megfogalmazott kritériumoknak.

A 2013. december 3-án hatályba lépett 77/2013. (XII. 3.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Főv. Kgy. rendelet) rendelkezik Budapest közigazgatási területén a közterületek azon részének kijelöléséről, ahol az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodás jogellenesnek minősül. A Főv. Kgy. rendelet 1. és 2. számú mellékletei konkrétan meghatározzák a főváros közigazgatási területén, illetve a kerületi önkormányzatok döntése alapján Budapest közigazgatási területén a kerületi önkormányzati tulajdonban lévő közterületek¹⁷ azon kijelölt részeit, ahol a Szabs. tv. 179/A §-ában¹⁸ meghatározott szabálysértési deliktum elkövetése megvalósul.

15 Magyarország Alaptörvénye

16 A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénynek és a kereskedelemről szóló 2005. évi CXLIX. törvénynek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő változásairól szóló – 2013. október 15-től hatályos – 2013. évi CXLIX. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényt a jogellenes közterületi tartózkodással kapcsolatos szabályok rendezése érdekében új szabálysértési deliktumokkal egészítette ki.

17 A közterület fogalmát a Szabs. tv. 29. § (2) bekezdés a) pontja határozza meg, amely szerint a közterület a tulajdonos személyétől, illetve a tulajdonformától függetlenül minden olyan közhasználatra szolgáló terület, amely mindenki számára korlátozás nélkül vagy azonos feltételek mellett igénybe vehető, ideértve a közterületeknek köztüként szolgáló és a magánterületeknek a közforgalom elől el nem zárt részét is.

18 Szabs. tv. 179/A. §-a szerint: „(1) Aki

a) a világörökségről szóló törvény szerinti világörökségi területnek minősülő közterületen vagy a helyi önkormányzat (2) bekezdés szerinti rendeletében meghatározott közterületen (a továbbiakban: kijelölt terület) életvitelszerűen tartózkodik, és b) a kijelölt területet a rendőrség, a 39. § (2) bekezdés a), e) és f) pontjában meghatározott személy, illetve – ha a 39. § (3) bekezdésében meghatározott feltételnek megfelel – a 39. § (2) bekezdés g)–i) pontjában meghatározott személy felkérése ellenére nem hagyja el, szabálysértést követ el.

(2) A helyi önkormányzat, a főváros tekintetében a fővárosi önkormányzat, rendeletében kijelölheti a közrend, a közbiztonság, a közegészség és a kulturális értékek védelme érdekében a közterület meghatározott azon részeit, ahol az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodás jogellenesnek minősül.”

A közterületi életvitelszerűség megállapításának területei

Nyilvánvalóan a Szabs. tv. 179/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott világörökségi területnek a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény szerinti világörökségi területet és védőövezetét (pufferzónáját) kell tekinteni.¹⁹ A világörökségi terület országos védettséget élvez, és egyetemes értéket őriz. Olyan frekvenciált területek ezek, amelyek a kulturális örökségvédelem részét képezik, illetve védett természeti területnek minősülnek. A világörökségi helyszín az UNESCO Világörökségi Bizottságának határozata alapján a Világörökség Jegyzékbe felvett, világörökségi címmel rendelkező helyszín. A világörökségi helyszín védőövezete (pufferzónája) a világörökségi helyszín környezete, amely a világörökségi helyszín értékeinek sértetlenségét, illetve hitelességének védelmét biztosítja, és amelyet a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló jogszabályok alapján nyilvánítottak védetté vagy jelölték ki, és így kulturális örökségi védelmet élvező terület, védett természeti terület, illetve a védett természeti terület védőövezete.

Az önkormányzatok rendeletalkotási joga korlátozott, hiszen az életvitelszerű közterületi tartózkodás kizárólag az Alaptörvény által szabott keretek között, meghatározott területek vonatkozásában tiltható meg, tehát nem egy teljes fővárosi kerületre. A főváros tekintetében a Fővárosi Önkormányzat jogosult azokat a területeket kijelölni, ahol a közterületen való tartózkodás tiltott. Amennyiben azonban a kerületi önkormányzat javasolja, a Fővárosi Önkormányzat köteles ezeket a területeket kijelölni. Mindazonáltal a Fővárosi Önkormányzat köteles védett területté nyilvánítani ezen területeket abban az esetben, amennyiben a kerületi önkormányzat ezt javasolja. Ezen túlmenően a Fővárosi Önkormányzat a kerületi önkormányzat javaslatának hiányában is kijelölheti a területet, azonban ehhez az érintett önkormányzat véleményét ki kell kérni.

A közterületen való életvitelszerű tartózkodás szabályainak megsértése tényállásának releváns elemei

Maga a szabálysértési tényállás elkövetési magatartása az, amely a jogalkotó szerint támadja a közrend, a közbiztonság, a közegészség és a kulturális értékek védelmét, vagyis a közterületek rendjének fenntartásához fűződő társadalmi érdeket. Az életvitelszerűség definiálása a Szabs. tv.-ben nem történt meg. Az általános szabálysértési törvényi tényállás elemeinek egymáshoz fűződő viszonyából, illetve a konjunktivitás elméletéből az következik, hogy a jogszabálysértő magatartás megállapításának alapvető feltétele az életvitelszerűség. De mi is voltaképpen az életvitelszerűség? Ennek megállapításához szükség van a hatóság eljáró tagjának megfigyeléséből származó külső tapasztalatra, vagy a hajléktalan életmódot folytató személy saját nyilatkozatára.

19 Budapestén a Duna-partok, a budai Várnegyed és az Andrásy út; Hollókő ófalu és környezete; az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai; az ezeréves pannonhalmi bencés főapátság és természeti környezete; a Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta; Pécs ókeresztény temetője; a Fertő tavi kultúrtáj (röviden: Fertő-táj); a tokaj-hegylajai történelmi borvidék.

A hatóság eljáró tagja életvitelszerű közterületi tartózkodásra a körülményekből, így a hajléktalan életmódot folytató személy magatartásából, a kijelölt területen²⁰ végzett tevékenységéből (alvás, tisztálkodás, étkezés, öltözködés, állattartás) lehet következtetni. A hajléktalan életmódot folytató személy nyilatkozata alapján az életvitelszerűség beazonosítható abban az esetben is, amennyiben a hatóság eljáró tagjának az intézkedés alá vont személy úgy nyilatkozik, hogy huzamosabb ideje tartózkodik lakhatás céljából a közterületen.

Amennyiben a rendőri intézkedés során megállapítható, hogy – a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénynek és a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvénynek az Alaptörvény negyedik módosításáról szóló 2013. évi CXLI. törvény végrehajtásához kiadott módszertani útmutatójában megfogalmazott kritériumok alapján megvalósuló – életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megszegése szabálysértési deliktum valósul meg, abban az esetben a rendőrt az Rtv.-ben megfogalmazottak szerinti intézkedési kötelezettség²¹ terheli.

Tekintettel a fentiekre az intézkedő rendőr az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése miatt az általános szabálysértési hatóság által a speciális illetékességi ok alapján folytatott szabálysértési eljárással összefüggő rendőri feladatok ellátásáról szóló 49/2013. (XII. 5.) ORFK utasításban foglaltak alapján jár el, és az eljárás alá vont személyt – az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pont második fordulata alapján: akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható – az általános szabálysértési hatóság speciális illetékességi szabályairól szóló 31/2013. (XII. 2.) KIM rendelet melléklete alapján a Budapest Főváros Kormányhivatala XI. kerületi hivatalához állíthatja elő.

A tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés tényállás releváns elemei

A tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés az egyik leginkább vitatott szabálysértési deliktum. A szabálysértési deliktum 2013. október 15-ei hatálybalépését megelőző időszakban végrehajtott úgynevezett „kunyhóbontásoknál” tapasztalt rendőrségi jelenlét és aktív önkormányzati hatósági közreműködés – bírósági döntések alapján – jogszabályellenesnek minősült. Ez a tény nem volt másképpen a fővárosban sem a zuglói, illetve a ferencvárosi „kunyhóbontások” esetében. A bíróságok az érintett ügyekben kimondták, hogy nem tisztázott a rendőrségi jelenlét kérdése az adott „kunyhóbontással” érintett helyszíneken.

A tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés szabálysértési deliktum²² kizárólag a 2013. október 15-ét, a tényállás hatálybalépését követő építési tevékenység²³ tekintetében

20 Világörökségi, illetve önkormányzati rendeletben meghatározott védett területek összessége.

21 Rtv. 13. § (1) bekezdése

22 Szabs tv. 178/A. §-a szerint: „Aki közterületen a tulajdonos vagy a rendelkezésre jogosult hozzájárulása nélkül építményt épít, szabálysértést követ el.”

23 Építési tevékenység: építmény, építményrész, épületegyüttes megépítése, átalakítása, bővítése, felújítása, helyreállítása, korszerűsítése, karbantartása, javítása, lebontása, elmozdítása érdekében végzett építési, szerelési vagy bontási munka. (Az 1997. évi LXXVIII. törvény alapján.)

állapítható meg. A tényállás elemzésénél különös figyelmet érdemel, hogy a szabályértés elkövetési magatartása az építmény építésével valósul meg, tehát önmagában a „késztermék” (építmény)²⁴ észlelése (külvilágban történő megjelenése) még nem tekinthető az elkövetési magatartás megállapításának. A jelenlegi jogszabályi és közjogi szervezetszabályozói környezetben építési tevékenységet végezni – ha eltérő szabályozás másként nem rendelkezik – kizárólag a jogerős építésügyi hatósági engedélynek, továbbá a hozzá tartozó jóváhagyott engedélyezési záradékkal ellátott építészeti-műszaki dokumentációnak, valamint az ezek alapján készített kivitelezési dokumentációnak megfelelően szabad. Az építmények sorsáról a közterület tulajdonosa vagy a rendelkezésre jogosult személy hozhat döntést. Tekintettel a fentiekre a rendőrségnek az eredeti ingatlanállapot helyreállítása ügyében nincs feladata.

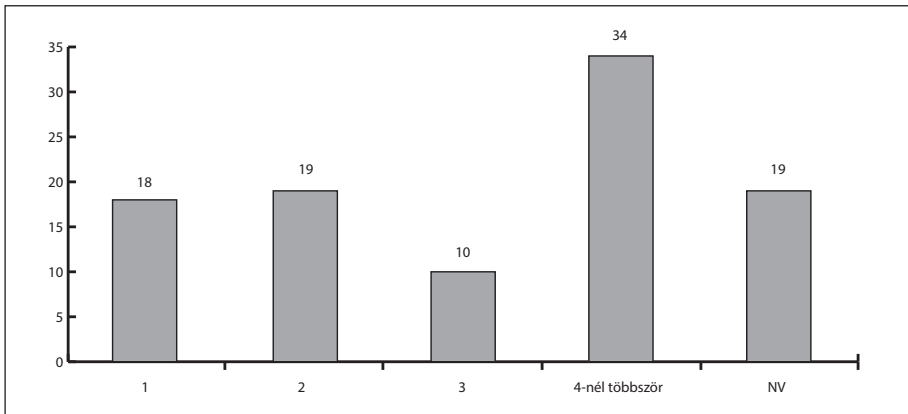
Az igazoltatás mindennapi gyakorlatának elemzése

A Város Mindenkiért Csoport az „Utca és jog” című kutatásában felvázolta, hogy a rendőrség munkatársai több alkalommal, rendszeresen és visszatérően vonják igazoltatás alá a hajléktalan életmódot folytató személyeket. A kutatás arra terjedt ki, hogy a Város Mindenkiért Csoport négyszáz hajléktalan életmódot folytató személyt kérdezett meg a rendőrségi igazoltatással összefüggő tapasztalataikról. A megkérdezettek ötvenkilenc százaléka nyilatkozott úgy, hogy a kérdezést megelőző harminc napban a rendőrök a személyazonossága igazolására szólították fel. A kutatás továbbá kimutatta, hogy az igazoltatás alá vont hajléktalan életmódot folytató személyek harmadát több mint négy alkalommal igazoltatta a rendőrség az értékelt időszakban. A kutatás konklúziója szerint a hajléktalan életmódot folytató személyek hetente legalább egyszer igazoltatás alá esnek, amely arányszám messze meghaladja egy átlagos állampolgár igazoltatással kapcsolatos tapasztalatait.²⁵

---

24 Építési tevékenységgel létrehozott, illetve késztermékként az építés helyszínére szállított – rendeltetésre, szerkezeti megoldásra, anyagára, készültségi fokára és kiterjedésére való tekintet nélkül – minden olyan helyhez kötött műszaki alkotás, amely a terepszint, a víz vagy az azok alatti talaj, illetve az azok feletti légtér megváltoztatásával, beépítésével jön létre.

25 http://avarosmindenkie.blog.hu/2013/06/12/ehezes_igazoltatas_es_hatosagi_zaklatas_eleg_volt

1. ábra: A „Hányszor igazoltatták az elmúlt harminc napban?” kérdésre adott válaszok százalékos megoszlása²⁶

A rendőrségi igazoltatási tevékenység célhoz kötöttsége ma már nem kérdéses, s ez az Rtv.-ben is markánsan megjelenik. A rendőr abban az esetben igazoltathat, amennyiben valamely, az Rtv.-ben megfogalmazott, célhoz kötött ok ezt indokolja.²⁷ Nyilvánvalóan az arányosság követelményéből is kiindulva,²⁸ több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés közül azt kell választani, amely a törvényes cél elérése érdekében a legkisebb károkozással és sérüléssel jár.

Más megközelítésben a személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése²⁹ kerettényállást a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilván tartásáról szóló törvény³⁰ (a továbbiakban: Szig. törvény), valamint a személyazonosító igazolvány kiadásáról szóló Korm. rendelet³¹ (a továbbiakban: Szig. rendelet) tölti meg tartalommal. A keretjogszabályok vizsgálatát elvégezve megállapítható, hogy a Szig. törvény, illetve a Szig. rendelet általános jelleggel nem kötelezi a polgárokat arra, hogy a személyazonosításra alkalmas igazolványukat állandóan maguknál hordják, ilyen kötelezettséget más jogszabály sem ír elő. Azonban a tényállás első fordulatában megfogalmazott elkövetési magatartások hátterét a Szig. rendelet adja meg,³² amely bejelentési kötelezettséget ír elő a személyazonosító okmány eltulajdonítása vagy megsemmisülése, illetve elvesztése esetére. Tehát az, aki a helyszínen úgy nyilatkozik, hogy

²⁶ Uo.

²⁷ Rtv. 29. § (1) bekezdése

²⁸ Rtv. 15. § (2) bekezdése

²⁹ Szabs. tv. 207. § (1) bekezdése szerint: „Aki személyazonosító igazolványra vonatkozó jogszabályban előírt köteleességét megszegi, az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására személyi adatainak bemondását vagy a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány átadását megtagadja, vagy az említett adatokra vonatkozólag az intézkedés során valótlan állít, szabálysértést követ el.”

³⁰ 1992. évi LXVI. törvény

³¹ 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet

³² Szig. rendelet 32. § (1) bekezdése szerint: „Akinek a személyazonosító igazolványát eltulajdonították, megsemmisült vagy elvesztette, köteles azt haladéktalanul, de legkésőbb a tudomásra jutástól számított három munkanapon belül bármely járási hivatalnál vagy külföldön a külképviseletnél bejelenteni. A személyazonosító igazolvány eltulajdonítása miatt a bejelentési kötelezettség a rendőrségnél tett feljelentéssel is teljesíthető.”

személyazonosító igazolványát elvesztette vagy ellopták tőle, és e tényt nem jelentette be, szabálysértést követ el.

A személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról szóló rendeleti szabályozás³³ azonban így deklarálja a személyazonosításra vonatkozó kötelezettséget: „Az érvényes személyazonosító igazolványt a magyar állampolgár, a bevándorolt, a letelepedett, a menekült és az oltalmazott jogállású személy köteles sértetlenül megőrizni, jogszabályban meghatározott esetekben és módon – felhívásra – bemutatni.”

Amennyiben elfogadjuk, hogy a rendőr igazoltatáskor elkérheti a személyi igazolványt, akkor azt olyan, jogszabályban megfogalmazott esetként kell értelmeznünk, amikor az intézkedés alá vont személynek be kell mutatnia az okiratot. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha azt magánál tartja. Vagyis annak ellenére, hogy olyan kötelezettség nem kerül megfogalmazásra, amely alapján az állampolgárok kötelesek lennének maguknál tartani személyi igazolványukat, erre mégiscsak kötelesek, mert a tartási kötelezettséggel ellentétben az megfogalmazást nyer, hogy felhívásra kötelesek bemutatni. Ez pedig másként nem lehetséges, csak úgy, ha az állampolgárok igazolványukat maguknál tartják.

Mindazonáltal a rendőrség központi szerve által kibocsátott szakirányítás alapján az Rtv. IV. és V. fejezetében megfogalmazott rendőri intézkedésekhez kapcsolódó igazoltatási axióma nem feltételezi személyazonosító kártya minden kétséget kizáró módon történő birtoklását. Ennek építőköveként tegyünk egy újabb hipotézist. Szükséges-e a hajléktalan életmódot folytató személyek körében az igazoltató tevékenység végzése? A kérdésre a választ az Rtv. célhoz kötöttsége adja meg. Amennyiben azt bűnmegelőzési, bűnüldözési, közbiztonsági vagy más érdek megköveteli, abban az esetben attól eltekinteni nem kell, és nem is lehet. Mindazonáltal a hajléktalan életmódot folytató személyek rutinszerű, napi szolgálatteljesítési ciklusonként több alkalommal is végrehajtott igazoltatása nyilvánvalóan nem áll arányban az elérni kívánt törvényes céllal. Tekintettel a fentiekre a rendőrségi igazoltatási gyakorlat megérett a felülvizsgálatra, a konzekvenciák levonására és a célhoz kötöttségből eredő új alapokra történő helyezésre.

A hajléktalanok által tartózkodásra igénybe vett különös színterek: az ATM-zóna

Az egyik magyarországi székhelyű kereskedelmi bank vezetője állásfoglalás kiadására kereste meg a rendőrséget a bankfiókok előterében tartózkodó hajléktalan életmódot folytató személyekkel szembeni rendőri intézkedési lehetőségek tárgyában. A kereskedelmi bank a megkeresésében megfogalmazta, a bankfiókok előterében lévő ATM-zónákat³⁴ a rendkívüli hideg időjárás miatt hajléktalan életmódot folytató személyek tartózkodás céljára igénybe veszik, s emiatt az érintett bankfiókok általános reputá-

33 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet 31. §-a

34 Az ATM-zóna a bankfiók előterében lévő, az állampolgárok által *célhoz kötötten*, a bankfiókok ügyfélszolgálati idejétől függetlenül, huszonnégy órán keresztül igénybe vehető készpénzfelvételi szolgáltatásra kiépített, a közforgalom elől nem zárt magánterület.

ciója komoly csorbát szenved. Az adott témakört az intézkedési kötelezettség oldaláról megvizsgálva megállapítható, hogy az Rtv. 24. §-ában megfogalmazottak alapján a rendőrség általános feladatkörét (az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem, valamint a bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés) a törvény által taxatív felsorolt tevékenységekkel összefüggő segítségnyújtási kötelezettség teszi ki.

Az előzőekben foglaltak természetesen nem azt jelentik, hogy a rendőr más esetben a tőle elvárható segítséget, illetve felvilágosítást a rászorulóknak részére – akár egyes esetekben a magánérdek figyelembevételével összhangban – megtagadja. Ezt a tényt erősítik meg az Rtv. rendelkezései.³⁵ Az Rtv. 2. § (1) bekezdésének korábban is hivatkozott szabályrendszere értelmében *a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyónbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak*. Mindez azt jelenti, hogy a polgárok részére történő segítségnyújtási és felvilágosítási, továbbá az emberi jogok tiszteletben tartására és védelmezésére, illetőleg az emberi méltóság megóvására vonatkozó kötelezettség deklarálása a rendőrség és az állampolgárok olyan viszonyát mutatja, amely a közszolgálati jellegre helyezi elsődlegesen a hangsúlyt. A rendőrség megfelelő határfokon történő működési eredményességének alapvető feltétele a társadalom tagjaival és különböző szerveivel való aktív, együttműködésre épülő kapcsolat kialakítása és fenntartása. Alapjaiban véve a rendőri intézkedések végrehajtásának általános elve az arányosság követelménye, amely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljaival.

Az ATM-zóna jogi megítélése

A közforgalom számára megnyitott állapot egyben nyilvános helyi minősítéssel is rendelkezhet, azonban az ATM-zónára jellemző a célhoz kötött tartózkodási elv is. *Nyilvános hely a közterületnek nem tekinthető, mindenki számára nyitva álló hely*.³⁶ Tapasztalataink azt mutatják, hogy a közelmúltban nagy médiaérdeklődést kiváltó bankkártyákkal történő visszaélések hírére egyes bankfiókok az ATM-zónák „bankkártyalehúzás” nyitó- és zárórendszerét kiiktatták, így bárki szabadon bemehet ezen helyekre, illetve szabadon tartózkodhat ott. Mindazonáltal ez a tény önmagában még a célhoz kötöttség elvét nem írja felül. Mivel az Rtv. értelmező rendelkezése nem tartalmaz utalást a nyilvános hely fogalmára, így kizárólag a már megismert definíciók lehetőségeire hagyatkozhatunk.

A rendőri intézkedés lefolytatásának lehetőségét az Rtv. 1 § (2) bekezdés 5. pontja adja meg, amely szerint a rendőrség bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti tevékenységi körében – számos más feladata mellett – többek között ellátja *a közterületek rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat*. A Magyar Köztársaság Rendőrségének Járőr- és Őrszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 22/1997.

³⁵ Rtv. 24. § (1) és (2) bekezdése

³⁶ Szabs. tv. 29. § (2) bekezdés b) pontja

(XI. 18.) ORFK utasítás 1. pontja alapján *a közterületeken és nyilvános helyeken* a rendőri jelenlét megteremtésének alapvető formája a járőrszolgálat, amelynek *célja a célzott te-
rületeken* a közrend fenntartása és biztosítása.

Az ATM-zóna az adott kereskedelmi bankfiók közforgalom számára megnyitott, *célhoz kötött tevékenység elvégzésére* (éjszakai trezornyitás és pénzfeladás, bankjegyki-
vétel) szolgáló magánterülete, amelyre az *alapvető rendőrségi tevékenység nem terjeszt-
hető ki*. Ezt a tényt erősíti továbbá az is, hogy a magánérdek védelme kizárólag akkor
tartozik a rendőrség hatáskörébe, ha a törvényes védelem az adott körülmények között
más módon nem biztosítható.³⁷

A biztonsági intézkedés kérdésköre az ATM-zónában

Látnunk kell azonban, hogy amennyiben a hajléktalan életmódot folytató személy a
cselekményével nem valósít meg szabálysértést, abban az esetben a Szabs. tv. rendel-
kezéseit nem lehetséges alkalmazni. A közterületen hajléktalan életmódot folytató
személyekkel szembeni általános intézkedési alapelv – különösen a rendkívüli hideg
időjárással összefüggően bekövetkező krízishelyzeti eljárás – az Rtv. 37. § d) pontjában
megfogalmazott biztonsági intézkedés. A korábban már bemutatottak alapján a hivat-
kozott normahelyen kifejezetten olyan hajléktalan személyekkel szemben történhet
rendőri intézkedés, akik a későbbi taxatív feltételek szerint magatehetetlenek, önkívü-
letben vannak, illetve erősen ittasak vagy bódultak.

Mindazonáltal a nyilvános helyen – ATM-zónában – történő biztonsági intézkedé-
sekre akkor kerülhet sor, amennyiben az előzőekben felsorolt kívánalmak (feltételek)
közül valamelyik megvalósul, s az a külvilág számára egyértelműen érzékelhető, látha-
tó. Az Rtv. 37. § b) pontja értelmében – az eljárási helyszíntől függetlenül (magánlakás,
közterület, nyilvános hely) – a rendőr biztonsági intézkedést foganatosít az önmagát
vagy más veszélyeztető állapotban lévő személlyel szemben. Az eljárás során intéz-
kedik a hajléktalan életmódot folytató személy orvosi vizsgálatra vagy egészségügyi
intézetbe történő szállítására.

A rendőri intézkedések időpontjában (az eljárás megkezdésekor és folytatásakor)
kell az eljáró rendőrnek tapasztalnia a hajléktalan életmódot folytató személy önmagát
vagy más veszélyeztető állapotát, nem pedig az intézkedése következtében – ok-oko-
zati összefüggésben – létrejövő eredmény megvalósulását. Ebből következik, hogy a
rendőr kizárólag akkor intézkedhet ebben az esetben a hajléktalan életmódot folytató
személyekkel szemben, amennyiben *már kialakult krízishelyzet* áll fenn a korábbiakban
szerzett fagyási sérülések miatt, vagy láthatóan rossz állapota megkívánja az orvosi
ellátást.

Kijelenthető, hogy az eljárás menetében nem idézhető elő olyan állapot, amelyet
a későbbi rendőri intézkedés folyamatában – akár jogszerűen, szakszerűen és egyben
indokoltan – kezelni kell. Mindez azt jelenti, hogy az ATM-zónát rendőri felszólításra
elhagyó hajléktalan személy a rendkívüli hideg időjárási viszonyok miatt nem kerül-

³⁷ Rtv. 24. § (2) bekezdése

het olyan krízishelyzetbe, amelyet már csak biztonsági intézkedéssel lehet megfelelően kezelni. Tekintettel a fentiekre az előzőekben vázolt eljárási modell nem áll arányban a rendőrség alapszellemisségét rögzítő Rtv. 2 § (1) bekezdésében foglaltakkal, így éles kontraszt alakulhat ki a törvényesség és az arányosság között.

A rendőr a segítségnyújtási kötelezettséget nem háríthatja el pusztán abból kifolyólag, hogy a sérelmesnek tartott emberi magatartást a büntetőjog vagy a szabálysértési jog nem rendeli büntetni. Az utóbbi jogágakon kívül eső társadalmi és egyéni jogi problémák megoldása, illetve az abban történő közreműködés kötelezettsége viszont szűk körre korlátozódik. Sajnálatos módon az ATM-zónában történő rendőri intézkedések modellezésére a rendőrség nem rendelkezik sem közjogi szervezetszabályozó eszközzel, sem egyéb normatív szabályozással, így az Rtv. alapvető rendelkezései adhatnak megfelelő támpontot az eljárások törvényes, szakszerű és eredményes lefolytatásához. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény (a továbbiakban: Vvt.)³⁸ 26. § (1) bekezdése értelmében a vagyónőrzési feladatot ellátó személy- és vagyónőrt a megbízó által meghatározott jogviszonyában szintén intézkedési kötelezettség terheli. Preventív megoldási alternatívát jelenthet a Vvt. 28. § (2) bekezdésében megfogalmazott felhívási-közzétételi kötelezettség is, amely az ATM-zónában történő tartózkodás szabályaira, valamint az azt megszegőkkel szembeni intézkedésekre vonatkozóan nyújt tájékoztatást.

Konklúzió

Tanulmányomban igyekeztem rávilágítani a tényre, miszerint a hajléktalankérdés kezelése ösztársadalmi probléma és egyben érdek, amely terén a rendvédelmi szerveknek is markáns feladatai vannak. Az Alaptörvény szellemisségéből kiindulva és az Rtv.-n keresztül levezetve megállapítható, hogy a rendőrségnek alapfeladata az élet, a testi épség védelme, a polgároknak történő segítségnyújtás, az emberek jogainak oltalma és védelme – függetlenül attól, hogy az adott polgár milyen nemzetiséghez tartozik, illetve hajléktalan életmódot folytat-e vagy sem.

Levezetésemből kitűnik, hogy a rendészeti tárgyú intézkedések meghozatalánál minden esetben figyelembe kell venni a szükségesség és indokoltság mentén – természetesen a jog- és szakszerűség mellett – az arányosság követelményét. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia³⁹ mentén haladva látható, hogy rövid, közép- és hosszú távlatú stratégiai elgondolások állnak rendelkezésre a rendészeti filozófiák, szemléletek magyarországi elterjesztésére.

A vonatkozó jogszabályi és közjogi szervezetszabályozói háttérrel megtekintve látható, hogy a rendészet eszközei nem adnak kimerítő megoldást az életvitelszerű közterületi tartózkodás tilalmával összefüggő komplex társadalmi problémák kezelésére. Mivel egyetlen rendészeti tárgyú normában sem szerepel a „hajléktalan” terminus,

38 2005. évi CXXIII. törvény

39 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat

így alapvetően nehézkes megfogalmaznunk, hogy mi is a magyar rendészet alapvető feladata a hajlék nélkül élő emberekkel kapcsolatban, illetve – a hipotézisből kiindulva – hol húzódnak a rendészet határvonalai. A rendészetben dolgozó szakembereknek a jogszabályok ismereténél jóval terjedelmesebb tudásbázisra van szükségük, ezért az adott témában egy kiterjedt kutatás előkészítése és lefolytatása indokolt.

A rendvédelmi szerveknél végrehajtott informatikai háttérbázis-fejlesztés, valamint a tevékenységirányítási rendszer beindításából eredő eszköz korszerűsítés minden bizonnyal megreformálja a rendőrség igazoltatási gyakorlatát, amely funkcionálisan szolgálja a hatékonyság mellett az egyes intézkedési modellekben elérni kívánt törvényes célt. Nem kétséges, hogy ezeknek a célkitűzéseknek a legrövidebb időn belül meg kell valósulniuk. A hosszú távlatú központi stratégia minden bizonnyal egy olyan rendészeti filozófia elterjesztése, amely proaktív szemléletével és a reagáló típusú közbiztonság-ellenőrzés megtartásával komplexen szolgálja az állampolgárok érdekeit. Ennek eredménye a közbiztonság felett „örkődő” tevékenység kialakítása, az állampolgár-centrikus és -szemléletű rendészet megteremtése, a közösség bevonása a nyitott és titokmentes rendészeti életbe.

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált irodalom:

- Pik Katalin (1995): Kik a hajléktalanok, és mit tehetünk értük? In: *Esély*, 7. évf. 5. sz. 60–80.
Szoboszlai Katalin (2009): *Nők fedél nélkül – utak a hajléktalanságba. „...egyetlen egy férfi sem kell nekem lakásképpen.”* PhD-disszertáció. Budapest, ELTE.

Felhasznált források:

- II/1477/2012. AB határozat
59/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendelet a fővárosi közterületek használatáról és a közterületek rendjéről
60/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendelet a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről
77/2013. (XII. 3.) Főv. Kgy. rendelet a Budapest főváros közigazgatási területén a közterületek azon részének kijelöléséről, ahol az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodás jogellenesnek minősül
168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet a személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról
1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról
1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásról
1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
2005. évi CXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól
2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2013. évi CXLIX. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénynek és a kereskedelemről szóló 2005. évi CXLIX. törvénynek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő változásairól

Magyarország Alaptörvénye

http://avarosmindenkie.blog.hu/2013/06/12/ehezes_igazoltatas_es_hatosagi_zaklatas_eleg_volt

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Hajl%C3%A9ktalans%C3%A1g>

www.galuskcacsoport.hu/tartalom/cikk/174065

SUMMARY

The Law Enforcement Aspects of the Homeless Problem

KISS Róbert

In this study I intend to look for answers for the questions raised by the possible measures against homeless people. First I review the previous Hungarian legislative efforts then I go on to discuss the decision of the Constitutional Court and the fourth amendment of Fundamental Law of Hungary; finally, I introduce the new offence statements in the framework of the new regulatory environment. Following the analysis I offer suggestions worth considering from the point of view of a practicing law enforcement officer.